

**RADIATION NURLANISHLARNING INSON ORGANIZMI
A'ZOLARIGA TA'SIRI VA UNING OQIBATLARI**

Xudoyberdiyeva Sabrina Farrux qizi

Navoiy innovatsiyalar universiteti

Biologiya ta'lim yo'nalishi 1-bosqich talabasi

Ilmiy rahbar: Zoirova Lola Xamidovna

Navoiy innovatsiyalar universiteti dotsenti,

fizika-matematika fanlari nomzodi,

Turon FA akademigi

Annotatsiya. Mazkur ilmiy maqolada insonning ionlantiruvchi nurlar bilan nurlanish darajasi, uning kelib chiqish ehtimoli birinchi navbatda ionlantiruvchi nur bilan kasbiy aloqada bo'lishi mumkinligi hamda atrof-muhitning radioaktivlik darajasiga bog'liqligi haqida so'z ketgan. Odam organizmidagi ionlantiruvchi nurlarning ta'sir etish oqibatlari qiyosiy-tahliliy jadvallar asosida atoflicha tushuntirilgan.

Kalit so'zlar: ionlantiruvchi nurlanish, radiatsiya, reagent, doza, inson organizmi a'zolari, inson salomatligi, atrof-muhit, radioaktivlik.

Kirish. Bugungi kunda hayotimizda uchraydigan nurlanish, radioaktivlik atamalariga tez-tez duch kelamiz. Ko'pchilik ularning inson organizmi uchun zararli ekanligini bilsa-da, zararli tomonlari borligini anglab yetmaydi. Atrofimizni o'rab turgan oddiy jismlar, kundalik hayotimizda keng foydalanilayotgan materiallarda ham radioaktivlik xususiyati mavjud bo'lishi mumkin. Radioaktiv nurlanishlar inson organizmiga, xususan tana a'zolarimizga tashqi yoki ichki yo'l bilan ta'sir qilishi mumkin.

Radiation nurlanishning inson a'zolariga ta'siri:

Asab tizimi: Bosh aylanish, xotira susayishi katta doza-ong buzilishi.

Qon va qon yaratish tizimi: Lenositlar kamayishi, immunetitning pasayishi.
Kamqonlik (anemiya).

O'pka: O'pka to'qimalari zararlanishi, o'pka saroton xavfi oshishi.

Teri: Kuyishlar, yaralar, teri sarotoni.

Radiasion nurlanishning oqibatlari:

- Saraton kasalliklari;
- Bepushtlik;
- Irsiy kasalliklar;
- Erta qarish.

Radiatsiya nurlarning saraton kasalliklarida salbiy oqibatlari:

- Sog'lom hujayralar ham nurlanib zararlanadi;
- Immun tizimi susayadi;
- Ikkilamchi saraton xavfi;
- Nurlanishdan keyingi asoratlari.

Radiatsiyaning saraton kasalliklarda foydali tomonlari.

- Radioterapiya orqali saraton hujayralarni yuq qilinadi.
- O'sma hajmi kichkiraytiradi.
- Operatsiadan oldin yoki keyin samarali qo'llanadi.
- Ayrim hollarda bemorlar umrini uzaytiradi.

Radioterapiya aniq hisoblangan dozada beriladi, shuning uchun foydasi zararidan ustun bo'lishi kuzatiladi.

Muhokama: Olingan natijalar Radioterapiya orqali ayollar o'rtasida ko'p uchraydigan saraton hujayralarni yuq qilish usullarda foydalanilyapti. Onkologiyada eng samarali davolash usullaridan biri hisoblanadi. Katta o'smalar qisqaradi. Jarrohlik jarayoni osonlashadi. Bemor umrini uzaytirish kasallik rivoji sekinlashadi. Yashash davomlilikigi oshadi. Og'riq va azoblar kamayadi, saraton kasalliklarining o'sib boshqa a'zoga o'tib tarqalishi cheklanadi.

Amalda qo'llaniladigan saraton kasalliklarida radioterapiya qo'llanilishi.

- Ko'krak bezi sarotoni
- O'pka sarotoni

- Bosh va bo‘yin saratoni
- Bachadon bo‘yni saratoni
- Terining ayrim saraton turlari.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda Radiasion nurlarning inson organizmiga zararli tomonlarini ham foydali tomonlarini ham ko‘rib chiqdik va bu holatda nazoratsiz holda foydalanish xavfli ahamiyatga ega. Tibbiyotda saraton kasalliklarida belgilangan doza bilan saratonga qarshi samarali foydalanish kerak. Radioterapiya bugungi kunda minglab insonlarni hayotini saqlab qolishga xizmat qilmoqda

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. То‘rsыеv А.А Онкология аsoslari. Toshkent, 2018.
2. Xudoyberganov B. Tibbiy radiologiya Toshkent -2020
3. Трей Л., Уильямс.Р. -Radiation Oncology Springer, 2019.
4. WHO(Жахон согликни саклаш ташкилоти)-Онкология буйича кулланмалар.
5. Кузнецов В.П. Лучевая терапия злокачественных опухолей. Москва 2017.